Lietas arhīva Nr. A42-00307-21/4
ECLI:LV:ADRJRIT:2021:0527.A420161420.6.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2021.gada 28.maijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese L.Biksiniece-Martinova,

piedaloties pieteicējas /pers. A/ pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei Daigai Siliņai un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicināto iestāžu – Iekšlietu ministrijas pārstāvei /pers. B/, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei /pers. C/, Ārlietu ministrijas pārstāvjiem /pers. D/, /pers. E/ un /pers. F/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja apvienoto administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas Konsulārā departamenta rīcības atzīšanu par prettiesisku un labvēlīga administratīva akta izdošanu, un par tāda labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu piešķirts bezvalstnieka statuss Latvijas Republikā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers. A/ 2019.gada 21.novembrī vērsās ar iesniegumu Latvijas Republikas vēstniecībā Amerikas Savienotajās Valstīs (turpmāk arī – ASV), lūdzot pieņemt lēmumu par pieteicējas atgriešanos Latvijā un izdot viņai atgriešanās apliecību.

Ar Latvijas Republikas vēstniecības ASV Konsulārās nodaļas 2019.gada 10.decembra lēmumu Nr.US-31951 atteikts izsniegt pieteicējai atgriešanās apliecību ieceļošanai Latvijā, norādot, ka ziņas par pieteicēju Iedzīvotāju reģistrā ir iekļautas kā par bijušās PSRS pilsoni, piešķirot personas kodu, un pēc izceļošanas pieteicējai nav noteikts tiesiskais statuss Latvijā. Nepiekrītot lēmumam, pieteicēja 2019.gada 27.decembrī vērsās ar apstrīdēšanas iesniegumu Ārlietu ministrijas Konsulārajā departamentā (turpmāk – Konsulārais departaments).

Konsulārais departaments 2020.gada 12.marta lēmumā Nr.43-6366 (turpmāk – Konsulārā departamenta lēmums) pieteicējai norādīja, ka atgriešanās apliecība ir izsniedzama tikai personām, kurām Latvijas Republikā ir noteikts tiesiskais statuss – pilsoņa, nepilsoņa, bezvalstnieka bēgļa vai alternatīvais statuss, ko var piešķirt tikai Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Pēc tiesiskā statusa iegūšanas, pieteicējai var tikt izsniegta atgriešanās apliecība.

[2] Pieteicēja 2020.gada 26.martā vērsās ar iesniegumu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē (turpmāk – pārvalde), lūdzot piešķirt pieteicējai bezvalstnieka statusu, veikt pieprasījumus ASV kompetentajām iestādēm, izsniegt pieteicējai atgriešanās apliecību un atļaut viņai atgriezties savā valstī – Latvijā.

Pārvaldes priekšnieks 2020.gada 27.aprīļa Nr.24/1-42/1379e vēstulē (turpmāk – pārvaldes 2020.gada 27.aprīļa vēstule) pieteicējai norādīja, ka, atbilstoši Konvencijas par bezvalstnieka statusu 12.pantam bezvalstnieka personas statusu nosaka viņa pastāvīgās dzīvesvietas valsts likumi, bet, ja viņam nav pastāvīgās dzīvesvietas, tad uzturēšanās valsts likumi. Tādējādi, lai noteiktu atbilstīgo valsti personas bezvalstnieka statusa noteikšanā, jāņem vērā personas pastāvīgā dzīvesvieta vai uzturēšanās vieta. Tā kā pieteicēja ilgstoši dzīvo ASV, nav pamata piešķirt viņai bezvalstnieka statusu Latvijā un izsniegt atgriešanās apliecību. Bezvalstnieka jautājums pieteicējai ir jārisina kompetentajā iestādē ASV.

Pieteicēja minēto vēstuli 2020.gada 21.maijā apstrīdēja Iekšlietu ministram, kurš 2020.gada 19.jūnija vēstulē Nr.1-63/497/488-jur (turpmāk – Iekšlietu ministrijas vēstule) atzina par pamatotu pārvaldes 2020.gada 27.aprīļa vēstulē norādīto.

[3] Administratīvajā rajona tiesā 2020.gada 26.martā saņemts pieteicējas pieteikums par Konsulārā departamenta lēmumu. Savukārt 2020.gada 20.jūlijā tiesā saņemts pieteicējas pieteikums par pārvaldes un Iekšlietu ministrijas vēstulēm.

No pieteikumiem izriet turpmāk minētais.

[3.1] Ņemot vērā, ka ar pārvaldes priekšnieka 2015.gada 19.februāra lēmumu Nr.219 ir atteikts atzīt pieteicēju par likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" subjektu un piešķirt nepilsoņa statusu, atgriešanās apliecība pieteicējai ir izsniedzama kā bezvalstniekam. Vadoties no Senāta 2019.gada 30.septembra sprieduma lietā SKA-87/2019 motīviem, pieteicēja 2019.gada 21.novembrī vēstniecībā ASV lūdza izsniegt viņai atgriešanās apliecību kā bezvalstniecei, lai ieceļotu "savā valstī" Latvijā.

[3.2] ASV Konsulārā nodaļa 2020.gada 9.janvārī pieteicējai paziņoja, ka atbildi uz iesniegumu sniegs pārvalde, taču no pārvaldes līdz šim brīdim atbilde nav saņemta. Savukārt ar Konsulārā departamenta lēmumu pieteicējai norādīts, ka viņai ir jālūdz pārvaldei piešķirt tiesisko statusu, lai tiktu izsniegta atgriešanās apliecība. Šāda pieeja liecina par nevēlēšanos iesaistīties pieteicējas lietas izskatīšanā un pieņemt lēmumu, ar kuru tiktu atļauts pieteicējai atgriezties "savā valstī" –Latvijā, tādējādi pieļaujot pieteicējas tiesisko interešu aizskārumu.

[3.3] Konsulārais departaments nav ievērojis termiņu, kādā ir izskatāms pieteicējas 2019.gada 27.decembra apstrīdēšanas iesniegums, kā arī nav reaģējis uz pārkāpumiem, kādi tiek pieļauti, izskatot pieteicējas lietu.

[3.4] Latvijas valsts iestādes nenodrošina pieteicējas pamattiesību ievērošanu, kas izriet no Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām (turpmāk – Starptautiskais pakts) 2., 12.panta un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas protokola Nr.4 (turpmāk –

protokols Nr.4) 2.panta 2.punkta.

Vēstniecības ASV Konsulārās nodaļas 2019.gada 10.decembra lēmums atteikt pieteicējai atgriezties "savā valstī" Latvijā jeb atteikums izsniegt viņai atgriešanas apliecību, ir pretrunā ar protokola Nr.4 2.pantu. Pieteicējai ir pamats uzskatīt Latviju par savu valsti, jo bija tās likumīgais iedzīvotājs Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas brīdi. Bijušās PSRS pilsoņa pase ar reģistrāciju pārvaldes Iedzīvotāju reģistrā ar personas kodu šobrīd ir vienīgais dokuments, kas apliecina pieteicējas identitāti un piederību Latvijas iedzīvotāju skaitam. Tādējādi pieteicējai ir tiesības atgriezties savā valstī saskaņā ar cilvēka pamattiesībām.

[3.5] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 49.panta trešajā daļā noteiktajam, termiņa neievērošana pieteicējas apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanā jau pati par sevi uzskatāma par morālu kaitējumu minētā likuma 92.panta izpratnē.

[3.6] Konsulārā departamenta lēmums kā arī Pārvaldes un Iekšlietu ministrijas atbildes liecina par nevēlēšanos izvērtēt pieteicējas lietas apstākļus un pamattiesību aizskārumu. Lēmumam un atbildēm ir formāls raksturs, tiek pārkāpts labas pārvaldības princips. Tāpat pieteicējai nav tiesību uz taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā. Netiek ievērotas pieteicējas kā privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses.

[4] 2020.gada 5.maijā Administratīvā rajona tiesā saņemts Ārlietu ministrijas paskaidrojums par 2020.gada 26.marta pieteikumu. Ārlietu ministrija pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] No normatīvā regulējuma skaidri izriet, ka Ārlietu ministrijai nav kompetences noteikt personas tiesisko statusu Latvijā.

[4.2] Konsulārajā departamentā pieteicējas 2019.gada 27.decembra apstrīdēšanas iesniegums tika saņemts 2020.gada 16.janvārī. Ņemot vērā, ka pieteicējas situācijas risinājums ir saistīts ar viņas tiesiskā statusa noteikšanu un vēstniecība ASV jau ir vērsusies pēc atzinuma pārvaldē, kā arī informējusi par to pieteicēju, Konsulārais departaments lēma atbildi pieteicējai sniegt tad, kad pārvalde kā kompetentā institūcija tiesiskā statusa noteikšanai būs sniegusi atbildi pieteicējai un lēmusi par iespējamu rīcību saistībā ar pieteicējas kā bezvalstnieces tiesisko statusu un tiesībām atgriezties savā valstī.

Ārlietu ministrija sniedza atbildi uz apstrīdēšanas iesniegumu 2020.gada 12.martā, paskaidrojot kavēšanās iemeslus un atvainojoties pieteicējai.

[4.3] Bezvalstnieka statusa piešķiršanai kompetentā institūcija ir pārvalde. Pārvaldes 2019.gada 10.decembra atzinumā Nr.24/8-22/7147 ir skaidri norādīts, ka pieteicējai nav piešķirts neviens no Personu apliecinošu dokumentu likuma 7.panta trešajā daļā minētajiem tiesiskajiem statusiem, tostarp bezvalstnieka statuss. Ņemot vērā minēto, Ārlietu ministrijai nebija tiesiskā pamata izsniegt atgriešanās apliecību pieteicējai kā bezvalstniecei.

[5] 2020.gada 5.maijā Administratīvā rajona tiesā saņemts Iekšlietu ministrijas paskaidrojums, kurā ministrija pieteikumu neatzīst un lūdz noraidīt, pamatojoties uz savā 2020.gada 19.jūnija vēstulē norādītajiem argumentiem. Papildus paskaidro, ka augstāka iestāde attiecībā uz pārvaldes priekšnieka pilnvarotas amatpersonas pieņemtu lēmumu ir pārvalde. Savukārt pārvaldes lēmums pārsūdzams Administratīvajā rajona tiesā. Tādējādi Iekšlietu ministrija nav iesaistīta administratīvajā procesā, proti, lēmuma pieņemšanā atzīt vai atteikt atzīt personu par bezvalstnieku. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 34.panta otrajai daļai, lietā kā atbildētāja ir pieaicināma pārvalde.

[6] Ar tiesneses 2020.gada 4.septembra lēmumu administratīvās lietas Nr.A420161420 un Nr.A420220520 apvienotas vienā tiesvedībā, jo abas lietas ir saistītas ar pieteicējas statusu, ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā, ka arī pieteicējas statusa un situācijas risināšanā vienlaikus ir iesaistītas vairākas valsts iestādes.

[7] 2020.gada 14.septembrī Administratīvā rajona tiesā saņemts pārvaldes paskaidrojums, kurā pārvalde lūdz noraidīt pieteikumu par bezvalstnieka statusa piešķiršanu, pamatojoties uz pārvaldes 2020.gada 27.aprīļa vēstulē norādītajiem argumentiem.

[8] Tiesas sēdē pieteicēja un viņas pārstāve pieteikumus uzturēja, pamatojoties uz tajos norādītajiem argumentiem.

Ārlietu ministrijas, Iekšlietu ministrijas un pārvaldes pārstāvji pieteikumus neatzina, pamatojoties uz šo iestāžu lēmumos, atbildēs un paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[9] Izvērtējot lietas materiālus un uzklausījusi procesa dalībniekus, tiesa secina, ka apvienotajā lietā ir strīds par to, vai pieteicējai piešķirams tiesiskais statuss un atgriešanās apliecība Latvijas Republikā.

[10] No pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem konstatējami šādi faktiskie un tiesiskie apstākļi.

[10.1] Pieteicēja 1994.gada 1.martā izceļoja no Latvijas uz ASV, pamatojoties uz terminētu vīzu. ASV pieteicēja uzturas nelegāli un bez derīga personu apliecinoša dokumenta.

[10.2] Ar Senāta 2019.gada 30.septembra spriedumu lietā SKA-87/2019 (Nr.A420200815) pieteicējai atteikts izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru tiktu piešķirts nepilsoņa statuss Latvijas Republikā.

[10.3] 2019.gada 21.novembrī pieteicēja vērsās ar iesniegumu Latvijas vēstniecībā ASV, lūdzot pieņemt lēmumu par pieteicējas atgriešanos Latvijā un izdot viņai atgriešanās apliecību. Konsulārais departaments 2020.gada 12.marta lēmumā norādīja, ka atgriešanās apliecība ir izsniedzama tikai personām, kurām Latvijas Republikā ir noteikts pilsoņa, nepilsoņa, bezvalstnieka bēgļa vai alternatīvais statuss.

[10.4] Pieteicēja 2020.gada 26.martā vērsās pārvaldē, lūdzot piešķirt tiesisko statusu Latvijā, veikt pieprasījumus ASV kompetentajām iestādēm pieteicējas statusa noteikšanai, izsniegt pieteicējai atgriešanās apliecību un atļaut atgriezties savā valstī – Latvijā. Pārvaldes priekšnieks 2020.gada 27.aprīļa vēstulē norādīja, ka, tā kā pieteicēja uzturas ASV, bezvalstnieka jautājuma risināšanā ir jāvēršas kompetentajā iestādē ASV. Iekšlietu ministrs 2020.gada 19.jūnija vēstulē atzina par pamatotu pārvaldes priekšnieka vēstulē norādīto.

[10.5] No minētā kopsakarībā ar pieteikumā norādīto secināms, ka pieteicējas vēlme ir iegūt tiesisko statusu Latvijas Republikā un saņemt atgriešanās apliecību, un pieteicēja šo lūgumu ir izteikusi gan Ārlietu ministrijai, gan pārvaldei.

Vēršoties tiesā pieteicējas mērķis ir bijis panākt iestāžu aktīvu rīcību viņas netipiskās situācijas atrisināšanā.

I

[11] Atgriešanās apliecības izsniegšanu reglamentē Personu apliecinošu dokumentu likums un Ministru kabineta 2012.gada 27.marta noteikumi Nr.221 "Noteikumi par atgriešanās apliecību" (turpmāk – noteikumi Nr.221). Noteikumu Nr.221 2.punkts noteic, ka atgriešanās apliecību izsniedz Latvijas Republikas diplomātiskā vai konsulārā pārstāvniecība vai, ja ārvalstī nav pārstāvniecības, atgriešanās apliecību izsniedz Konsulārais departaments.

Saskaņā ar Personu apliecinošu dokumentu likuma 7.panta trešo daļu atgriešanās apliecību var saņemt Latvijas pilsonis, Latvijas nepilsonis, persona, kurai Latvijas Republikā piešķirts bezvalstnieka statuss un kurai ir derīga uzturēšanās atļauja Latvijā, persona, kurai Latvijas Republikā piešķirts

bēgļa statuss, vai persona, kurai piešķirts alternatīvais statuss, ja minētā persona uzturas ārvalstīs un tās rīcībā nav derīga ceļošanas dokumenta.

Noteikumu Nr.221 5. un 6.punkts noteic, ka, lai noskaidrotu, vai personai, kura vēlas saņemt atgriešanās apliecību, ir kāds no iepriekšminētajiem tiesiskajiem statusiem, Latvijas diplomātiskā vai konsulārā pārstāvniecība veic informācijas pārbaudi Iedzīvotāju reģistrā un neskaidrību gadījumā par personas tiesisko statusu vēršas pie pārvaldes atzinuma saņemšanai.

[12] No lietas materiāliem izriet, ka Iedzīvotāju reģistra datos ir neskaidrības par pieteicējas tiesisko statusu Latvijas Republikā, proti, pieteicējai ir piešķirts personas kods, bet nav ieraksta par tiesisko statusu. Pieteicēja ir iesniegusi 1989.gada 4.maijā izdotas PSRS izdotas pases, kurā ir 1993.gada 4.februāra Iedzīvotāju reģistra atzīme ar piešķirtu personas kodu, kopiju un PSRS ārzemju pases, kura izdota 1991.gada augustā, kopiju (*lietas 1.sējuma 58.-74.lapa*). Lietā nav strīda par to, ka pieteicējai nav piešķirta uzturēšanās atļauja Latvijā.

Tādējādi ASV konsulārā amatpersona pamatoti 2019.gada 9.decembrī lūdza pārvaldei sniegt atzinumu par pieteicējas tiesisko statusu Latvijā atbilstoši noteikumu Nr. 221 6.punktam. Pārvaldes 2019.gada 10.decembra atzinumā Nr.24/8-22/7147 norādīts, ka pieteicējai nav noteikts tiesiskais statuss Latvijas Republikā un atgriešanās apliecība nav izsniedzama. Latvijas vēstniecības ASV Konsulārās nodaļa 2019.gada 10.decembrī atteikusi izsniegt pieteicējai atgriešanās apliecību ieceļošanai Latvijā (*lietas 1.sējuma 76.-78.lapa*).

[13] Tiesa secina, ka attiecībā uz Personu apliecinošu dokumentu likuma 7. panta trešajā daļā minētajiem personas tiesiskajiem statusiem normatīvie akti (Bezvalstnieku likuma 5.panta pirmā daļa, Ministru kabineta 2004.gada 14.decembra noteikumu Nr. 1011 "Latvijas nepilsoņa statusa noteikšanas kārtība" 6.punkts, kā arī Patvēruma likuma 28. panta pirmās daļas 2.apakšpunkts) noteic pārvaldi kā kompetento institūciju personas tiesiskā statusa noteikšanai. Tāpat iepriekš minētie normatīvie akti nosaka, ka pieprasījumu tiesiskā statusa noteikšanai pārvaldē iesniedz persona, kura vēlas iegūt tiesisko statusu Latvijas Republikā. Tādējādi no normatīvā regulējuma par personu tiesiskā statusa noteikšanu skaidri izriet, ka Ārlietu ministrijai nav kompetences noteikt personas statusu Latvijas Republikā. Ministrija pārbauda informāciju par personas tiesisko statusu Iedzīvotāju reģistrā un neskaidrību gadījumā lūdz atzinumu pārvaldei.

II

[14] Tā kā Konsulārais departaments savu lēmumu ir balstījis uz pārvaldes atzinumu un pieteicēja ir vērsusies pārvaldē ar iesniegumu par bezvalstnieka statusa piešķiršanu, tiesa uzskata, ka lietā ir vērtējams, vai pieteicējai ir tiesības uz bezvalstnieka statusa iegūšanu Latvijas Republikā, jo no šī lēmuma ir atkarīga atgriešanās apliecības izdošana.

Pieteicēja uzsver savu saikni ar Latviju, norādot tam konkrētus argumentus, vienlaikus neatzīstot saikni un sadarbību ar ASV, tādēļ tiesa uzskata, ka šis jautājums ir skatāms pēc būtības un noraida pārvaldes argumentu par to, ka pieteicējai vispār nav subjektīvu tiesību prasīt bezvalstnieka statusa piešķiršanu Latvijā.

[15] Lai uzdotu iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus priekšnoteikumus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā tie ir iestājušies. Ievērojot minēto, lietā ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir pieteicējai tiesības iegūt bezvalstnieka statusu.

[16] Bezvalstnieku likuma 2.panta pirmās daļas, kas nosaka, ka personu Latvijas Republikā var atzīt par bezvalstnieku, ja vien kāda valsts saskaņā ar tās likumiem nav atzinusi šo personu par savu pilsoni un 3.panta pirmās daļas, kas nosaka, ka personu Latvijas Republikā nevar atzīt par bezvalstnieku, ja uz šo personu neattiecas 1954.gada 28.septembra Konvencijas par bezvalstnieka statusu noteikumi.

Atbilstoši ANO 1954.gada 28.septembra Konvencijas par bezvalstnieka statusu mērķiem, termins "bezvalstnieks" attiecināms uz personu, kurai nav nevienas valsts piederības saskaņā ar spēkā esošajiem valstu likumiem (1.pants). Saskaņā ar šīs konvencijas 12.pantu bezvalstnieka personas statusu nosaka viņa pastāvīgās dzīvesvietas valsts likumi, bet, ja viņam nav pastāvīgās dzīvesvietas, tad uzturēšanās valsts likumi. Tādējādi, lai noteiktu atbilstīgo valsti personas bezvalstnieka statusa noteikšanā, vērā ir ņemama personas pastāvīgā dzīvesvieta vai uzturēšanās vieta.

[17] Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja 1994.gada 1.martā izceļoja no Latvijas uz ASV, pamatojoties uz terminētu vīzu, un kopš tā laika Latvijā nav atgriezusies. Līdz ar to pieteicējai Latvijā nav pastāvīgās dzīvesvietas, kā arī viņa neuzturas Latvijā.

Pieteicēja paskaidroja, ka uz ASV devās, jo 90.tajos gados Latvijā nebija naudas un darba, tādēļ izmantoja Darbā iekārtošanas aģentūras piedāvājumu par guvernantes darbu Amerikā. Pēc ierašanās pieteicējai tikusi atņemta pase, viņa nogādāta strādāt Ņūdžersijā, kur faktiski nonākusi izolācijā un nevienu nav pazinusi. Saskaņā ar līguma nosacījumiem, vajadzēja strādāt bez atlīdzības četrus mēnešus, turēta necilvēcīgos apstākļos, pase atgūta pēc 7-8 mēnešiem. Bijusi pilnīgi izolēta, bez naudas, nav bijis, pie kā vērsties. Bijis arī bail kaut kur sūdzēties, jo viņai skaidroja, ka tad viņu arestēs un ievietos Migrācijas cietumā, jo bijusi vīza bez tiesībām strādāt, kaut gan aģentūrā neviens par to nebrīdināja. Turpinājusi strādāt nelegāli, lai sakrātu naudu aviobiļetēm. ASV ir 20 miljoni šādu nelegālo migrantu. Nekad neesot bijis mērķis palikt Amerikā. Vienmēr gribēja atgriezties mājās, jo Latvijā dzīvo visa ģimene, un pati tur ir dzimusi un nodzīvojusi visu mūžu, taču dzīve ritēja tā, ka nebija iespējas atgriezties mājās (*lietas 3.sējuma 105.-106. lapa*).

Iedzīvotāju reģistrā pieteicējai ir pasīvs statuss, proti – nav noteikts tiesiskais statuss. Senāts 2019.gada 30.septembra spriedumā, vērtējot pieteicējas atbilstību nepilsoņa statusam, pievienojās Administratīvās apgabaltiesas spriedumam, kurā secināts, ka pieteicēja 1994.gadā izbrauca no Latvijas, nenosakot savu tiesisko statusu Latvijā, kā arī pieteicējas ilgstošā prombūtne nav uzskatāma par terminētu Nepilsoņu likuma izpratnē (*Senāta 2019.gada 30.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-87/2019 6.punkts*).

Tādējādi tiesa atzīst, ka šobrīd ASV ir uzskatāma par pieteicējas pastāvīgu dzīvesvietu, pat, ja pieteicēja tur uzturas nelegāli.

[18] Bezvalstnieku likuma 4.pants, lai personu atzītu par bezvalstnieku, prasa, lai tā pārvaldei iesniedz: 1) iesniegumu; 2) personu apliecinošu dokumentu; 3) Pārvaldes noteiktas ārvalsts kompetentas institūcijas izsniegtu dokumentu, kas apliecina, ka persona nav attiecīgās valsts pilsonis un tai netiek garantēta šīs valsts pilsonība, vai dokumentāru apliecinājumu tam, ka šādu dokumentu nav iespējams iegūt.

Pieteicējas pārstāve tiesai norādīja, ka pieteicēja ir vairakkārt vērsusies ASV kompetentajās iestādēs, lai noteiktu savu tiesisko statusu ASV vai risinātu izceļošanu no ASV, taču atbildi nav saņēmusi. Institūcijas atteikušās ar viņu runāt, jo nav personu apliecinoša dokumenta. Pieteicēja tiesas sēdē paskaidroja, ka ASV nav ieguvusi nekādu tiesisko statusu. 1996.gadā, beidzoties pases termiņam, zvanījusi uz Latvijas vēstniecību Vašingtonā, lai to pagarinātu, bet saņēmusi atbildi, ka pasi var pagarināt tikai tām personām, kuras likumīgi uzturas ASV. Ir personīgi vērsusies ASV migrācijas dienestā Manhetenā ar lūgumu viņu deportēt, tur paskaidrots, ka tad vispirms vajagot viņu arestēt, ievietot migrācijas cietumā, rīkot tiesas sēdi, un tikai tad rindas kārtībā iespējama deportācija, uz kuru cietumā jāgaida 6-8 mēneši, no kā pieteicēja baidās. Faktiski ASV nepievēršot uzmanību nelegālajiem

imigrantiem, kamēr tiem nav pārkāpumu (*lietas 3.sējuma 105.-106. lapa*).

Tiesā ir iesniegta pieteicējas pārstāves vēstule ASV Pilsonības un migrācijas dienestam (nosūtīta 2020.gada 21.oktobrī), kurā tiek lūgts apstiprināt, ka pieteicēja ASV uzturas nelegāli (*lietas 3.sējuma 28.-30.lapa*). Pieteicējas pārstāves 2020.gada 30.novembra lūgumā tiesai norādīts, ka uz šo vēstuli nav saņemta atbilde. Pieteicēja tiesas sēdē norādīja, ka 2021.gada nogalē rakstveidā vērsās Migrācijas dienestā, par vēstulēm ir apstiprinājuma pasta čeki. Atbildi nav saņēmusi, taču jāņem vērā, ka ziemā valsts iestādes bija slēgtas Covid-19 dēļ (*lietas 3.sējuma 106.lapa*). Nekāda papildus informācija tiesai nav iesniegta, tādējādi nav gūts dokumentāls apstiprinājums tam, ka pieteicējai nav ASV pilsonības, tomēr vienlaikus tiesai nav pamata apšaubīt pieteicējas norādīto, ka viņai nav citas valsts pilsonības, jo pretējā gadījumā pieteicēja varētu ieceļot Latvijā kā ārvalstniece un viņas pieteikums par atgriešanās apliecības izdošanu un bezvalstnieka statusa piešķiršanu Latvijā būtu bezjēdzīgs.

Līdz ar to secināms, ka pieteicēja nevar iesniegt visus Bezvalstnieku likuma 4.pantā noteiktos dokumentus bezvalstnieka statusa saņemšanai.

[19] Pieteicēja uzsver, ka, neizsniedzot atgriešanās apliecību, iestādes ir pārkāpušas viņas tiesības ieceļot savā valstī, kas noteiktas Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Starptautiskajā paktā. Starptautiskā pakta 12.panta ceturtā daļa noteic, ka nevienam nedrīkst patvaļīgi atņemt tiesības iebraukt savā valstī. Tiesa secina, ka šo tiesību piemērošanai jānoskaidro, vai attiecīgā valsts ir uzskatāma par "savu valsti" Starptautiskā pakta izpratnē.

[19.1] ANO Cilvēktiesību komiteja ir skaidrojusi, ka Starptautiskā pakta 12.panta 4.punktā ietvertā jēdziena "sava valsts" tvērums ir plašāks par jēdziena "pilsonības valsts" tvērumu. "Savas valsts" noteikšanā ir ņemams vērā plašs konkrētās situācijas apstākļu loks, kas raksturo saites starp personu un valsti, un tādējādi tiesības ieceļot savā valstī ir attiecināmas ne tikai uz valsts pilsoņiem, bet arī bezvalstniekiem u.c. personu kategorijām. Turklāt uzskatāms, ka arī personām, kuru pilsonības valsts tikusi iekļauta vai pievienota citam valstiskam veidojumam (incorporated in or transferred to another national entity), un kurām ir tikusi atteikta valsts pilsonība, ir Starptautiskā pakta 12.panta 4.punktā noteiktās tiesības. Piemēram, personas no bijušajām kolonijām vai personas, kas uzturējušās valstī, kas tikusi okupēta. (..) "Savas valsts" koncepts aicina apsvērt tādus jautājumus kā ilgstoša uzturēšanās, ciešas personiskās un ģimenes saites un nodomi palikt, kā arī to, ka šādas saites nav citur (*sk. ANO Cilvēktiesību komitejas 1999.gada 2.novembra Vispārējā komentāra Nr.27 20.rindkopu, https://www.refworld.org/pdfid/45139c394.pdf*).

Ārlietu ministrija, apkopojot ANO Cilvēktiesību komitejas secinājumus attiecīgajās tās izskatītajās lietās, secinājusi, ka, lai konstatētu, vai personai pastāv pietiekama saikne ar attiecīgo valsti Pakta 12.panta izpratnē, tiek izmantoti šādi kritēriji: (1) vai personai ir izveidojusies cieša saikne ar attiecīgo valsti; (2) vai valstī uzturas personas ģimene, (3) persona pārvalda attiecīgās valsts valodu; (4) personas uzturēšanās ilgums valstī; (5) vai personai pastāv saikne ar citu valsti (*lietas 3.sējuma 93.-99. lapa*).

Tas nozīmē, ka lemjot, vai valsts ir uzskatāma par "personas valsti" Starptautiskā pakta 12.panta 4.punkta izpratnē, nevar aprobežoties ar personas pilsonības konstatēšanu, jo nepieciešams vērtēt, vai personai ir izveidojušās īpašas saiknes ar attiecīgo valsti.

[19.2] Tiesa konstatē, ka pieteicēja ir dzimusi 1952.gadā un dzīvojusi Latvijas teritorijā līdz 1994.gadam, proti, līdz 42 gadu vecumam, iegūstot izglītību un uzsākot darba gaitas. Pieteicējai Latvijā 1970.gadā ir piedzimusi meita, kas šobrīd ir Latvijas pilsone. Pieteicējas meita, mazmeita un māsa dzīvo Latvijā, arī vecāki ir apglabāti Latvijā. Līdz 2010.gada 29.novembrim pieteicējas deklarētā dzīvesvieta bijusi Rīgā.

Pieteicēja ir iesniegusi 1989.gada 4.maijā izdotas PSRS izdotas pases, kurā ir 1993.gada 4.februāra Iedzīvotāju reģistra atzīme ar piešķirtu personas kodu, kopiju un PSRS ārzemju pases, kura izdota 1991.gada augustā, kopiju (*lietas 1.sējuma 58.-74.lapa*). Lietā nav strīda par to, ka pieteicējai nav piešķirta uzturēšanās atļauja Latvijā. Tiesa konstatē, ka līdz ar ziņu par viņu iekļaušanu Iedzīvotāju reģistrā pieteicēja nav ieguvusi nekādu konkrētu personas statusu valstī un to apliecinošu dokumentu.

Pieteicēja skaidroja, ka visu laiku centusies nokārtot atgriešanos Latvijā, taču tas nav izdevies. Vērsusies pie advokātiem, taču nav piedāvāti reāli risinājumi, piedāvāts legalizēt uzturēšanos, apprecoties, bet pieteicējai nebija derīgas pases, un viņa negribēja palikt ASV. Nav zinājusi, ka mainīs pases un vajag laicīgi nokārtot Latvijas nepilsoņa statusu, jo bija pārliecināta, ka piešķirtais personas kods dod tiesības atgriezties mājās un ir garantija Latvijas nepilsoņa statusam. Pieteicēja norāda, ka Latviju uzskata par savu valsti un dzimteni, un uz ASV ir aizbraukusi īslaicīgi darba meklējumos, lai nodrošinātu iztiku, un kopš 2014. gada caur tiesām mēģina nokārtot savu tiesisko statusu Latvijā. Kā jau minēts iepriekš, pieteicēja norādījusi, ka viņa nav ASV pilsone un viņai netiek garantēta šīs valsts pilsonība vai kāds cits tiesisks statuss, par ko lietā nav gūti dokumentāli pierādījumi. Vienlaikus pretējā gadījumā pieteicēja varētu ieceļot Latvijā kā ārvalstniece un viņas pieteikums par atgriešanās apliecības izdošanu un bezvalstnieka statusa piešķiršanu Latvijā nebūtu vajadzīgs. Tāpat lietā nav ziņu, ka pieteicējai būtu saikne ar kādu citu valsti.

[19.3] Tiesa atzīst, ka pieticējai ir pamats uzskatīt Latviju par savu valsti Starptautiskā pakta 12.panta 4.punkta izpratnē, ņemot vērā to, ka pieteicēja Latvijā ir dzimusi, ieguvusi izglītību, uzsākusi darba gaitas, nodzīvojusi lielāko dzīves daļu, un šeit kopš dzimšanas dzīvo visi viņas tuvākie radinieki. Latvija ir faktiski vienīgā valsts, kurā pieteicēja uzturējusies legāli, kā arī ziņas par viņu (kaut arī pasīvā statusā) ir iekļautas Iedzīvotāju reģistrā. Tiesa atzīst, ka uz izceļošanas brīdi pieteicēja izpildīja prasības, kas nepieciešamas, lai turpmāk legāli uzturētos Latvijā, saikne ar citu valsti pieteicējai nav izveidojusies, un ieilgusī uzturēšanās ASV šobrīd nav atkarīga tikai no pieteicējas.

[20] Attiecībā uz tiesībām ieceļot savā valstī, Senāts norādījis, ka pieteicēja nepamatoti saista tiesības atgriezties „savā valstī" ar Latvijas nepilsoņa statusa iegūšanu, un jautājums par izbraukšanu no valsts, kur persona uzturas nelegāli, un atgriešanos Latvijā ir risināms ar attiecīgo valstu atbildīgajiem dienestiem. Kā tas redzams no pārvaldes sniegtās informācijas, Latvija no 2008.gada ir pievienojusies ASV bezvīzu programmai *Visa Waiver Program*. Šīs programmas dalībnieku, tātad arī Latvijas, pienākums ir uzņemt nelegālos imigrantus. Līdz ar to, ja pieteicēja uzturas ASV bez tiesiska pamata, tad, kā to norāda pārvalde, Latvijā viņai ir iespēja ieceļot readmisijas kārtībā, aktīvi sadarbojoties ar attiecīgajām Latvijas imigrācijas iestādēm, sniedzot par sevi likumā paredzēto informāciju, tostarp, vai viņa, ilgstoši uzturoties citā valstī, nav ieguvusi attiecīgās vai citas valsts pilsonību (*Senāta 2019.gada 30.seprembra spriedums lietā Nr. A420200815, SKA-87/2019 8.punkts*).

No lietas materiāliem izriet, ka pieteicēja pēc minētā Senāta sprieduma ir vērsusies gan Ārlietu ministrijā, gan pārvaldē ar lūgumu palīdzēt atgriezties Latvijā, vai vismaz uzsākt šo procedūru, taču ir saņēmusi atteikumus. Pieteicēja ir paskaidrojusi, ka ir vērsusies ASV Migrācijas dienestos, taču arī tur problēma nav risināta un netiek pievērsta uzmanība apstāklim, ka pieteicēja valstī atrodas nelegāli.

[20.1] No lietas apstākļiem tiesa secina, ka pieteicēja nav darījusi visu iespējamo, lai laicīgi un atbilstoši tiesību normām saņemtu personu apliecinošus dokumentus, kas nostiprinātu viņas saikni ar Latviju, vienlaikus ir secināms, ka pieteicējai nav izveidojusies saikne ne ar vienu citu valsti, savukārt Latvijā atrodas viņas ģimene, ar kuru viņa uztur regulārus kontaktus. Pieteicēja ļoti vēlas atgriezties, taču šobrīd, gramatiski, piemērojot tiesību normas, tas nav iespējams, jo faktiski ir izveidojies "apburtais loks", proti, pieteicēja nevar saņemt atgriešanās apliecību, jo viņai nav tiesiska statusa Latvijā, savukārt, bezvalstnieka statusu viņa var saņemt tikai gadījumā, ja viņa jau uzturētos Latvijā.

[20.2] Iestādes norāda, ka bezvalstnieka statuss pieteicējai ir jāiegūst uzturēšanās valstī, proti – ASV. No pieteicējas paskaidrojumiem izriet, ka, konsultējoties ar juristiem ASV, šāds legalizēšanās veids viņai nav ticis piedāvāts. Tiesai nav precīzi zināms, kādus tiesiskos statusus ASV ir iespējams iegūt, taču no publiski pieejamās informācijas ir redzams, ka ASV nav ratificējusi 1954.gada 28.septembra Konvenciju par bezvalstnieka statusu (*https://treaties.un.org/Pages/ViewDetailsII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=V-3&chapter=5&Temp=mtdsg2&clang=_en aplūkots 27.05.2021*). ASV Valsts departamenta mājaslapā sadaļā "Bezvalstniecība" (*Statelessness*) ir skaidrots šis termins un situācija pasaulē, bet attiecībā uz

valdības aktivitātēm norādīts, ka tā sniedz humāno palīdzību, ziedo līdzekļus un iesaistās diplomātijā, lai novērstu un atrisinātu bezvalstniecību. Valsts departaments iestājas par bezvalstniekiem sarunās ar ārvalstu valdībām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām un veic cilvēku bez savas valsts apstākļu un problēmu uzraudzību uz vietas. Par iespējām saņemt oficiālu bezvalstnieka statusu ASV nekas nav minēts (*https://www.state.gov/other-policy-issues/statelessness/* aplūkots 27.05.2021). Savukārt publikācijās minēts, ka nav datu par bezvalstnieku skaitu (*https://cmsny.org/the-stateless-in-the-united-states/ aplūkots 27.05.2021*), kas norāda uz to, ka ASV šāds statuss netiek piešķirts, šādā veidā legalizējot personas. Līdz ar to tiesai rodas pamatotas šaubas par to, vai pieteicēja var legalizēt savu statusu ASV, iegūstot bezvalstnieka statusu.

[20.3] Pārvalde tiesas sēdē norāda, ka jautājums attiecībā uz bezvīzu programmu un pieteicējas uzņemšanu šobrīd nevar tikt risināts, jo tas ir abpusējs process, kurā jāiesaistās arī ASV. No publiski pieejamās informācijas tiesa secina, ka ASV bezvīzu programma *Visa Waiver Program* ļauj noteiktu valstu pilsoņiem bez vīzas ceļot uz ASV tūrisma un komandējuma nolūkā uz laiku, kas nepārsniedz 90 dienas. Turklāt uzsvērts, ka programma attiecas tikai uz tās dalībvalstu pilsoņiem (*https://lv.usembassy.gov/lv/visas-lv/visa-waiver-program-lv/, aplūkots 27.05.2021*). Saskaņā ar 2007.gada 27.jūlijā ASV Kongresā apstiprināto likumu, lai tiktu uzņemta ASV Bezvīzu programmā, valstij jāizpilda likumā paredzētās prasības, tostarp nelegālo imigrantu atpakaļuzņemšana. Attiecībā uz šo prasību tikai norādīts, ka tā ietver operatīvu atbildi uz ceļošanas dokumenta pieprasījumu deportācijas gadījumā (*https://www.mfa.gov.lv/konsulara-informacija/celo-drosi-2/10-atgadinajumi-veiksmigam-celojumam/uz-amerikas-savienotajam-valstim-bez-vizas/informacija-par-asv-bezvizu-programmu/informacija-par-asv-pienemto-likumu-h-r-1-9-11-komisijas-rekomendacijas aplūkots 27.05.2021*). Tādējādi tiesa secina, ka, lai pieteicēja atgrieztos Latvijā šīs programmas ietvaros, viņai ir nepieciešamas ceļošanas dokuments vai atgriešanās apliecība, kas var tikt izsniegta gadījumā, ja personai ir kāds tiesisks statuss Latvijā. Ņemot vērā to, ka pārvalde tiesas procesā neatzīst, ka Latvija būtu uzskatāma par "pieteicējas valsti", kā arī neatzīst, ka pieteicējai būtu piešķirams tiesiskais statuss Latvijā, kamēr viņa šeit nav ieceļojusi, tiesa neizslēdz, ka strīds par pieteicējas statusa noteikšanu, uzsākot šo procedūru, sāktos no jauna.

[20.4] No iepriekš lietā secinātā redzams, ka pieteicēja var atgriezties Latvijā tikai gadījumā, ja viņai tiek piešķirts kāds no tiesiskajiem statusiem, kas ļauj legāli ieceļot valstī. Pieteicējai ir atteikts piešķirt nepilsoņa statusu, un vienīgā iespēja ir bezvalstnieka statuss, kas tiek piešķirts personām, kurām nav citas valsts pilsonības. Konkrētajos apstākļos tiesa secina, ka bezvalstnieka statuss ir vienīgais statuss, kas būtu attiecināms uz pieteicēju un ļautu pieteicējai izsniegt atgriešanās apliecību vai citu ceļošanas dokumentu, lai viņa varētu atgriezties Latvijā un apvienoties ar savu ģimeni. Turklāt "mazāks" statuss par bezvalstnieka statusu valstī vairs nav iespējams.

[21] Likuma jēga ir noteikt tipiskas situācijas, un tās vienādi un taisnīgi noregulēt. Savukārt vispārējie tiesību principi, kas ir vērsti uz taisnīguma īstenošanu, tostarp arī samērīguma princips, var kalpot kā orientieri, likumdevējam nosakot adekvātas tiesiskās sekas (*Levits E. Samērīguma princips un obligātais administratīvais akts, Jurista vārds, 27.03.2007., Nr. 13*). Līdzšinējā Satversmes tiesas un tai sekojošajā Senāta judikatūrā ir uzsvērta nepieciešamība ikviena administratīvā akta (arī obligātā administratīvā akta) izdošanas gadījumā apsvērt tiesisko seku samērīgumu un izvēlēties tādas sekas, kuras sasniedz tiesību mērķi – taisnīgumu. Samērīguma apsvērumi ir pārdomājami arī tad, ja likumdevējs pats izdarījis samērīguma apsvērumus un noteicis obligātu tiesisko seku iestāšanos, tomēr tas izdarāms tikai netipiskos (un tādējādi ārkārtēji retos) gadījumos. Netipiskajos gadījumos iestādei ir tiesības atkāpties no tiesisko seku īstenošanas. Tomēr šādai atkāpei ir jābūt pamatotai ar īpašiem, uzrādāmiem un pārliecinošiem argumentiem. Viens no šādiem gadījumiem varētu būt samērīguma pārbaude tad, ja ar obligāto administratīvo aktu tiek ierobežotas personas pamattiesības (*Satversmes tiesas 2007.gada 28.februāra lēmuma lietā Nr.2006-41-01 15.punkts* un *Senāta 2017.gada 27.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-182/2017(A420408113) 9.punkts un tur norādītā judikatūra*).

Tiesas ieskatā arī izskatāmajā lietā, lai panāktu pēc iespējas taisnīgu un konkrētajai situācijai atbilstošu risinājumu, pēc analoģijas ir pārbaudāms, vai ir konstatējami tādi apstākļi, kas liecinātu, ka, atsakot pieteicējai piešķirt bezvalstnieka statusu, pieteicējas pamattiesības tiek nepamatoti un nesamērīgi ierobežotas un šī ir netipiska situācija, kas būtiski maina tiesību normā paredzētā gadījuma raksturu.

Tiesa atzīst, ka pieteicējas situācija ir netipiska, un likumdevējs nav paredzējis šādu gadījumu, jo pieteicēja atstāja Latviju, pirms tika pieņemti likumi, ar kuriem personas ieguva tiesisku statusu, atbilstoši atjaunotās valsts noteiktajiem principiem un priekšnoteikumiem, Likums "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības", saskaņā ar kuru pieteicēja varēja iegūt nepilsoņa statusu, ir pieņemts 1995.gada 12.aprīlī. Pieteicēja ir dzimusi Latvijā, šeit dzīvo visi viņas tuvinieki un viņai nav izveidojusies saikne ar citu valsti. Tiesa konstatēja, ka pieteicējai ir tiesības uzskatīt Latviju par savu valsti Starptautiskā pakta 12.panta 4.punkta izpratnē un tajā atgriezties. Lai gan tiesa atzina, ka pieteicēja nav darījusi visu iespējamo, lai laicīgi saņemtu personu apliecinošus dokumentus, kas nostiprinātu viņas saikni ar Latviju, vienlaikus ir secināms, ka pieteicējai ir ļoti ierobežotas reālas iespējas legalizēt savu statusu ASV, lai ieceļotu Latvijā, kā ārvalstniece vai bezvalstniece, kā arī tiesa nav guvusi skaidrojumu un pārliecību, kā pieteicēja varētu atgriezties Latvijā ASV bezvīzu programmas *Visa Waiver Program* ietvaros, ja viņai šeit nebūs noteikts tiesiskais statuss.

Lai gan likums tieši neparedz šo aspektu vērtēšanu, piešķirot bezvalstnieka statusu, tiesa kopsakarā ar pārējiem lietas apstākļiem ņem vērā arī humānos apsvērumus, atzīstot, ka pieteicējas bažas par to, ka sava vecuma dēļ drīz nevarēs strādāt un nopelnīt iztiku, līdz ar to būs pakļauta nabadzības riskam un mājokļa zaudēšanai, ir pamatotas. Tāpat ir ticams, ka kā nelegālajam imigrantam viņai ir ļoti ierobežotas tiesības uz veselības aprūpi. Savukārt Latvijā pieteicēju ir gatava uzņemt un nodrošināt meita un citi radinieki. Turklāt tiesas ieskatā ir jāņem vērā arī apstāklis, ka pieteicējas meita un citi pēcnācēji ir Latvijas Republikas pilsoņi.

Tiesas ieskatā pieteicējas un viņas ģimenes locekļu tiesību ierobežojums apvienot ģimeni būtu lielāks nekā sabiedrības ieguvums no tā, ja šāda apvienošanās, piešķirot pieteicējai bezvalstnieka statusu un secīgi arī atgriešanās apliecību, notiktu.

[22] Ņemot vērā minēto, pieteicējai ir piešķirams bezvalstnieka statuss Latvijas Republikā. Secīgi, tad, kad pieteicēja iesniegs attiecīgos normatīvajos aktos noteiktos dokumentus, viņai ir tiesības saņemt arī uzturēšanās atļauju.

[23] Kā jau minēts iepriekš, saskaņā ar Personu apliecinošu dokumentu likuma 7.panta trešo daļu atgriešanās apliecību var saņemt Latvijas pilsonis, Latvijas nepilsonis, persona, kurai Latvijas Republikā piešķirts bezvalstnieka statuss un kurai ir derīga uzturēšanās atļauja Latvijā, persona, kurai Latvijas Republikā piešķirts bēgļa statuss, vai persona, kurai piešķirts alternatīvais statuss, ja minētā persona uzturas ārvalstīs un tās rīcībā nav derīga ceļošanas dokumenta. Atgriešanās apliecības saņemšanas kārtību tiesa ir analizējusi šī sprieduma I daļā, secinot, ka vienīgais šķērslis tās saņemšanai ir tiesiskā statusa neesamība Latvijā.

Tādējādi, piešķirot pieteicējai bezvalstnieka statusu Latvijas Republikā, pieteicējai būs tiesības saņemt atgriešanās apliecību, lai šeit atgrieztos.

IV

[24] Iekšlietu ministrija ir izskatījusi pieteicējas iesniegumu, taču norāda, ka ministrija nav iesaistīta administratīvajā procesā, proti, lēmuma pieņemšanā par bezvalstnieka statusa piešķiršanu. Iekšlietu ministrijas ieskatā augstāka iestāde attiecībā uz pārvaldes priekšnieka pilnvarotas

amatpersonas pieņemtu lēmumu ir pārvalde, kuras lēmums pārsūdzams administratīvajā tiesā.

Administratīvā procesa likuma 34.panta otrā daļa paredz, ka atbildētāja pusē pieaicina iestādi, no kuras pieteicējs prasa attiecīgu rīcību, vai citu institūciju, ja tas noteikts normatīvajā aktā. Administratīvā lieta ir ierosināta ar mērķi, lai pieteicējai tiktu piešķirts bezvalstnieka statuss Latvijas Republikā. Saskaņā ar Bezvalstnieku likuma 5.panta pirmo daļu lēmumu atzīt vai atteikt atzīt personu par bezvalstnieku pieņem pārvaldes priekšnieka pilnvarota amatpersona.

Atbildētāja noteikšana un to pārstāvošās iestādes pieaicināšana, izvērtējot visus lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, ir tiesas prerogatīva. Šāds secinājums izriet no Administratīvā procesa likuma 204.panta pirmās daļas 9.punktā ietvertās normas, saskaņā ar kuru tiesnesis, sagatavojot lietu iztiesāšanai, nosaka atbildētāju vai izlemj jautājumu par tā aizstāšanu, ja pieteikumā atbildētājs nav norādīts vai norādīts nepareizi. Jebkurā gadījumā tiesnesis nav saistīts ar pieteicēja pieteikumā norādīto atbildētāju (*sal. sk. Administratīvais process tiesā. Autoru kolektīvs. Dr.iur. J. Briedes vispārīgā zinātniskā redakcijā – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2008., 110 lpp.*).

Tiesa secina, ka pārvalde lietā par bezvalstnieka statusa piešķiršanu ir uzskatāma par augstāko iestādi. Līdz ar to Iekšlietu ministrija nav tiesīga lemt par personas atzīšanu vai atteikumu atzīt personu par bezvalstnieku. Ņemot vērā minēto, tiesa nolemj atņemt atbildētāja pusē pieaicinātās iestādes statusu Iekšlietu ministrijai. Lēmums attiecībā uz atbildētāja statusa atņemšanu Iekšlietu ministrijai nav pārsūdzams.

[25] Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmā daļa noteic, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Pieteicēja iesniegusi divus pieteikumus un attiecīgi par katra pieteikuma iesniegšanu samaksājusi valsts nodevu 30 euro.

Tā kā izskatāmajā apvienotajā lietā pieteikums tiek apmierināts, par labu pieteicējai no Latvijas Republikas piespriežama par pieteikumiem samaksātā valsts nodeva 60 euro apmērā.

Samaksātā valsts nodeva ir solidāri jāatlīdzina no pārvaldes un Ārlietu ministrijas budžeta līdzekļiem. Valsts nodeva atlīdzināma Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumos Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" noteiktajā kārtībā, vēršoties ar attiecīgu iesniegumu Valsts ieņēmumu dienestā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, 289.-290.pantu, 291.panta pirmo daļu, tiesa

nosprieda

apmierināt /pers. A/ pieteikumu.

Uzdot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei viena mēneša laikā no šī sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru /pers. A/ tiktu piešķirts bezvalstnieka statuss Latvijas Republikā.

Uzdot Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas Konsulārajam departamentam viena mēneša laikā no dienas, kad /pers. A/ tiks piešķirts bezvalstnieka statuss Latvijas Republikā, izsniegt /pers. A/ atgriešanās apliecību Latvijas Republikā.

Atņemt atbildētāja pusē pieaicinātās iestādes statusu Iekšlietu ministrijai.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A/ (personas kods /personas kods/) viņas samaksāto valsts nodevu 60 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese L.Biksiniece-Martinova